

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De transactionibus Titulus XXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

De transactionibus

Titulus XXXVI.

S V M M A R I A.

- 1 Transactionis definitio.
- 2 Transactio fit per pactum, aut Aquilianam stipulationem.
- 3 Transigere qui possint.
- 4 Transigere licet super delictis publicis capitalibus imponentibus pœnam sanguinis, puta mortis, aut mutilationis membri.
- 5 Excipe ab hac regula adulterium verum.
- 6 Transigere non licet in alijs criminibus publicis, qua pœnam sanguinis non irrogant.
- 7 Excipe crimen falsi.
- 8 Excipe crimen fracta pacis.
- 9 Transigere, an sit licitum in priuatis delictis.
- 10 Transigere aut pacisci non licet iure canonico de aliquo delicto.
- 11 Transactio est licita super lite & controuersia civili.
- 12 Nisi prohibeatur specialiter, vt in casibus enumeratis in textu.
- 13 Transactionis effectus.
- 14 Transactionem vitiant error, calumnia ex parte actoris, falsitas instrumentorum & testium.

DICTVM est de pactis quæ sunt gratuito super re certa, nunc subdit de transactionibus quæ non gratuito fiunt, super re dubia; Est enim † transactio de re dubia, & lite incerta præsentem vel futura, l. eleganter §. si post ff. de cond. indeb. de iure aut de facto, l. secundo, C. hoc tit. & ibi las. numero secundo, non gratuita pactio, sed aliquo data, retento, remisso, vel promisso, l. i. ff. hoc tit. & ibi las. num. 5. l. de fidei commissis l. si super & l. transactio C. eod. & ibi las. numero pri-

mo l. Lucius §. fin. ff. ad Trebel. Gañ. obs. 71. lib. 2. siue totum detur pro toto, siue totum pro parte, vel plus detur quam petatur, aut nihil detur, sed aliquo præstetur, l. Lucius §. fin. ff. ad Trebel. Vald. in l. fin. nu. 6. C. de execut. rei iud. las. in d. l. transactio nullo num. 1. C. hoc tit. fit per pactum † aut aquilianam stipulationem l. 2. l. aquiliana cum l. seq. & l. pacto ff. hoc tit.

Transigere † possunt Dominus rerum siue actionum, tutor, curator cum decreto quando res immobilis vel mobilis pretiosa occasione transactionis alienatur, & sine decreto, quando eandem retinent; l. non solum & ibi gl. pen. C. de prad. minor. Procurator habens speciale mandatum, aut liberam administrationem bonorum, vel causæ, vel datus sit in rem suam, c. qui ad agendum §. si hoc tit. in 6. & ibi glo. fin. & Can. l. procuratore in rem l. procurator cui generaliter libera ff. de procur. l. ius iurandum l. 2. §. fin. & l. seq. ff. de iure iur. Prælati cum consensu capituli & auctoritate superioris, quando res immobilis vel mobilis pretiosa per transactionem alienatur, sed si eam retineat aliquo dato vel facto penes ecclesiam, tunc potest transigere sine alterius consilio, vel consensu, l. nulli & ibi glo. & Bart. & DD. ff. hoc tit. Pan. in c. contingit n. eodem. ac sine regio assensu, Afflic. decis. 232. sub num. 8. Greg. xv. decis. 354. n. 14. Valet quoque transactio Prælati sine superioris auctoritate, in qua agitur de recuperando iure deperdito, quod competit Ecclesiæ de iure communi, c. 1. de pact. in 6. Velin. in cap. veniens sub num. 5. de prescript. administrator ciuitatis, l. præses C. hoc tit. & glo. fin. ibidem. vasallus de feudo, c. si vasallus feudum §. si vasallus de beneficio si de feud. cont. sit int. dom. & agn. vasall. c. vnico de controu. inter vasall. & alium de beneficio, Super delictis † 4 publi-

publicis capitalibus imponentibus pœnam sanguinis puta mortis, aut mutilationis membri, *l. imperium & ibi gloss. 2. ff. de iurisd. omni. iud.* non ictus fustium, quia non est capitalis, *l. capitalium ff. de pœn.* licitum est transigere & pacisci. *l. transigere C. hoc tit.* post inscriptionem factam, ac datum fideiussorem, de persequenda accusatione, *Bald. in d. l. transigere sub num. 4. vers. ista solutio videtur falsa,* qualicet vnicuique sanguinem suum quocumque modo redimere, *l. 1. ff. de bon. eor. qui sibi mort. consec. & c.* tam accusato, quam accusatori, quia si ipse accusator non probaret, puniretur eadem pœna, qua reus accusatus, *l. fin. C. de accus.* Delictaque transactio operatur Primo, respectu accusatoris & accusati, quantum ad impediendum ne iudex ex officio suo, aut illi transigentes, vel extraneus super eodem processu procedant, & desinat: ac respectu veteris processus, & illius instantiæ præiudicat omnibus: *Bart. in l. transigere n. 7. & 8. & in l. si maritus §. si negauerint nu. 2. & 3. ff. ad l. iul. de adult.* sicque accusatus euadit pœnam, quæ imponeretur si accusator probaret delictum, accusator euadit pœnam capitalem, in quam incidere, si in calumnia reperiretur; incidit tamen in Turpilianum, quia destitit, *l. ab accusatione ff. ad SC. Turpill. cuius pœna est pecuniaria l. prauaricationis in fine ff. de prouar. & infamia, l. qui destitit ff. ad SC. Turpill. l. quia accusare ff. de accus.* Secundo operatur respectu accusatoris, quia quamuis alius de eodem crimine, eundem de nouo accusare, & nouum processum facere possit, *l. qui cœtu §. fin. ff. ad legem iul. de vi publ. & iudex de nouo inquirere, c. 1. & 2. de Collus. deteg.* ipse tamen accusator, qui tranlegit non potest post transactionem amplius accusare, *d. l. si maritus §. si negauerint & ibi Bart. n. 4. l. qui destitit. ff. ad SC. Turpill.*

Tertio operatur respectu accusati, cui non imponitur pœna, quæ alias imponitur corruptenti accusatorem. *l. Imperatores ff. de iure fisci.* nec habetur pro confesso prout alias haberetur; *l. fin. ff. de procur. Bart. in d. §. si negauerint n. 2. Ias. in d. l. transigere n. 3. & generaliter leges, quæ puniunt transigentem, non habent locum, neq; leges quæ disponunt de alij effectibus transactionis; quia permessa est transactio, sed d. lex, transigere, non dat robur transactioni, alias sequeretur quod transactio esset totaliter extinctiua pœnæ delicti, & tolleret accusationem competentem vnicuique de populo, *l. diuus & ibi gl. ff. ad Syllan. Bald. in d. l. transigere n. 4. in fine.* Excipitur ab hac regula adulterium verum, in quo non est licita transactio, vel pactio fauore castitatis, & matrimonij, quia non solum delinquens puniendus est, sed accusator dissimulans interpretatur committere lenocinium, vnde pactum in se habet admixtum delictum: *l. auxilium §. fin. ff. de minor. l. de crimine C. de adult.* Super adulterio præsumpto licita est transactio. *Ias. in d. l. transigere n. 5.* quod præsumitur, quando præmissa trina protestatione, reperitur aliquis alloqui mulierem, *auth. si quis ei C. de adult.* In alijs criminibus publicis, quæ sanguinis pœnam nõ irrogant, non licet transigere, quando committuntur faciendo, secus si delinquatur omittere; *l. 2. ff. ad SC. Syll. Bald. in d. l. transigere n. 28 & ibidem Ias. n. 7.* ne delicta remaneant impunita; *d. l. transigere,* transactio non valet, *l. iurugentium §. si paciscar ff. de pact. ex parte rei,* quia in causis fiscalibus aduersarium corrumpens data pecunia, habetur pro confesso, & conuicto, *l. eius qui delatorem ff. de iure fisci.* ipso facto est infamis, *l. athletas §. fin. cum l. seqq. ff. de his qui not. infamia l. si tutor C. de interd. matrim. & c.* & ad aliam pœnam iudex, ex eodem processu,*

cessu, potest condemnare reum, l. 2. C. de abolit. Bart. in d. l. transigere sub num. 7. & las. nu. 20. dans tres cautelas per quas reus transigens cum accusatore non intelligitur sibi præiudicare Bald. num. 4. cui temporis præscriptio non patrocinator: l. 1. §. fin. in fine ff. de iure fisci. aut ex parte actoris, quia extra ordinem punitur, l. si quis repetere §. 1. ff. ad Turpill. & amplius non audietur, non quod eum impediatur transactio, sed eum impedit desistentia, & infamia, quæ sequitur ex desistentia, l. qui accusare ff. de accus. l. qui desistit ff. ad Turpill. Bart. in d. l. transigere num. 19. C. hoc tit. Cæterisque non præiudicat, non vi pactionis, quia non extendi ad alias personas, l. si vnus §. ante omnia ff. de pact. l. imperatores in princ. & §. fin. ff. hoc tit. non vi præuentionis, quia non dicitur præuenisse, qui desistit, d. §. si negauerint.

7 Excipe ab hac ¶ regula crimen falsi, in quo licita est transactio, quia post probationem, ei, qui falsum commisit, imminet supplicium capitale, si id exirgat magnitudo commissi, l. vbi falsi C. ad leg. Corn. de fals. tum quia licet honorem & statum redimere, cum crimen falsi sit maxime opprobriosum, & accusatione introducta, accedente, tollit priuilegia personæ, l. si quis decurio C. ad l. Corn. de fals. ac priuilegia causæ, l. 1. C. ad leg. Corn. de fals. Excipe 2. quia ¶ transactio super crimine tractæ pacis valet, licet sit publicum inter partes saluo tamen iure Fisci, Myns. obs. 79. cent. 2. & obs. 62. cent. 5. Pacisci licet accusato in his criminibus publicis, quæ non irrogant pœnam sanguinis, quantum ad euitandam infamiam, quia reus paciscens non habetur pro confesso, l. furti §. pactusve ff. de hi qui nos. infam. Sed non quantum ad impediendum processum, quia nullo modo licet desistere: d. l. 2. C. de abolit. l. priuatis l. si quis repetere §. 1. ff. ad Turpill. Intelligitur autem transigere data pecunia, pacisci gratis, d. l. furti §.

pactusve glo. in d. l. transigere in verbo prohibitum in fine. In priuatis criminibus, ¶ siquidem mota sint criminaliter, non licet transigere, neque pacisci l. iurigentum §. si paciscar ff. de pact. l. licitatio §. quod illicite ff. de publican. & c. ad impediendum processum, etiam quo minus iudex inquirat, quia tunc pœna venit applicanda fisco, Bart. in d. l. transigere nu. 16. & 17. in fine & rationibus supra allegatis, ante accusationem potest quis pacisci, ad impediendum se, non alium; Bart. in d. l. transigere num. 28. & seqq. Si vero ciuilitè agatur potest transigi & pacisci, l. post decisionem l. interdum §. qui tutelam ff. de furt. l. si pro fure ff. de condict. furt. l. si tibi §. quædam ff. de pact. Præterquam in actionibus furti; vi bonorum raptorum, iniuriarum, & de dolo, in quibus pacisci licet, transigere non licet, quia reus transigens habetur pro confesso, & ipso facto infamatur, §. ex quibusdam Instit. de pœn. tem. liiig. & ibi gl. & DD. licet quantum ad impediendum processum & instantiam, pactum & transactio valeant, l. 1. l. furti §. pactus de hi qui nos. infam. Bart. in l. transigere n. 16. hoc tit. & ibi DD. Præfata ¶ distinctio non procedit de iure canonico, quia nunquam pro aliquo delicto imponitur pœna sanguinis, & omne crimen quasi publicum censetur; vnde non licet per pactum, siue transactionem ab accusatione recedere, c. 1. & ibi gl. pen. de coll. de reg. & ibi Pan. n. 8. c. si quem §. prauaricator & ibi glos. in verbo in omnibus 2. quæst. 3. Zab. in c. final. in 8. quæst. hoc tit. nisi in crimine falsi, Faber in d. l. transigere in fine, aut quando potest tradituræ sæculari, Pan. in c. 1. n. 8. de coll. de reg. vel venit imponenda pœna perpetuæ detentionis, quæ æquiparatur morti, Zab. in c. fin. in 8. quæst. in fine de transact. Pan. in d. c. 1. sub num. 8. de coll. de reg. aut iudex super crimine dispensaret, auctoritatem præstando volentibus inter se gratiam facere, cap. fin. hoc tit. & ibi

ibi Zab. in 4. quast. c. si prelates & ibi gloss. in verbo pacificare §. quast. 2. & ibi Archid. num. 1. l. furi §. qui iussit. ff. de hu. quinos. infam. Archid. in c. studendum 90. dist.

¶ Super lite ¶ & controuersia civili licita est transactio, c. 1. c. fin. hoc tit. l. causas C. eod. etiam famosa, §. ex quibusdam Inst. de poena temere litig. l. in actionibus ff. de ijs qui nor. infam. ac criminali ciuilitate intentata, l. non distinguemus §. Iulianus & ibi g. in verbo famoso delicto ff. de arbit. Bart. & DD. in l. quid ergo §. cum autem res ex compromisso ff. de hu. quinos. infam. Pan. in c. ueniens in 2. not. & in c. quinta uallis in 1. not. de iureiur. quia agitur de solo præiudicio partium, Pan. in c. litterarum num. 7. de presumpt. Bart. in d. l. non distinguemus §. Iulianus ff. de arbit. & DD. & super serui & alcriptitia conditione, l. fin. C. hoc tit. Pan. in c. præterea el. 2. num. 4. hoc tit. & causa conuersionis & monachationis, gloss. fin. in d. l. fin. C. hoc tit. interueniente decreto episcopi, Bald. in d. l. fin. post gloss. & DD. nisi specialiter prohibeatur, prohibetur ¶ autem super sententia, l. si causa C. hoc tit. Myns. obs. 47. & seq. cent. 4. nisi appellatio intercesserit, aut appellari possit, l. & postrem. ff. hoc tit. l. eleganter §. si quis post ff. de cond. indeb. vel si ignoretur iudicatum, aut ignorari possit, an iudicatum sit, l. & post rem. ff. hoc tit. controuersijs quæ ex testamento proficiscuntur, nisi inspectis & cognitis uerbis testamenti, l. de his controuersijs ff. hoc tit. qualecunque sit illud testamentum, siue nuncupatiuum, siue inscriptis, Casar. decis. 1. & 2. hoc tit. qui explicat l. de his ff. de transact. sed transactio super existentia testamenti sustinetur ex fama, & uociferatione existentie testamenti, l. 2. C. de transact. l. 1. ff. eod. Greg. xv. decis. 149. futuris alimentis, secus de præteritis, l. de alim. C. hoc tit. quæ testamento, codicillis, aut mortis causa donata, vel ab eo cui mortis causa donata, vel si implen-

da conditionis gratia, relicta sint, absque prætoris auctoritate, de alimentis, quæ non mortis causa donata sunt, licet sine prætoris auctore transigere, l. cum hi ff. hoc tit. matrimonio, quando per transactionem aliquid fit, contra vinculum matrimoniale, secus si transactio fieri pro matrimonio, ut quando partes contendentes de matrimonio per transactionem inducuntur ad contrahendum de nouo, si nullum subsit impedimentum, vel tale quod dependet ab eorum uoluntate, c. fin. & ibi Pan. n. 8. hoc tit. super futuris decimis cum laico, ut omnino in perpetuum remittantur, vel minus soluant, nisi auctoritate Papæ, qui solus potest eximere laicum à solutione decimarum, c. à nobis de decimis super perceptis & subtractis decimis libere transigi potest; item ecclesiæ liberius inter se possunt de decimis transigere, Pan. in cap. statuimus num. 7. hoc tit. & ibi Anch. in fine & Can. Capr. conclus. 100. re sacra, vel spiritali, aut beneficio litigosis, c. super eo hoc tit. c. fin. de rei permut. iure præsentandi, c. præterea 1. hoc tit. spiritali subiectione, cap. præterea 2. hoc tit. etiam cum iuramenti interpositione, c. constitutus hoc tit. Quæ procedunt primo, quando temporale pro spiritali datur, sed ualeat transactio, si spiritali pro spiritali datur auctoritate archiepiscopi, non eius Vicarij vel officialis, Innoc. in c. 2. in fine hoc tit. o. Tholos. quast. 98. in ipso actu transactionis, & non ex post facto, interposita, Collect. in c. ueniens n. 3. hoc tit. Capell. Tholos. quast. 98. Quando episcopus cum ecclesiæ sibi subdita: vel episcopi, quando ecclesiæ sibi subdita: vel etiam inferioris prælati, quando ecclesiæ pleno iure sibi subiectæ transigunt super decimis, aut alio iure spiritali, gl. in d. c. super eo in uerb. super re sacra d. c. statuimus & ibi Pan. nu. 2. 3. 4. & 5. & in c. præterea el. 2. num. 2. hoc tit. Limita 2. quando eccle-

Y. 3.

eccle-

ecclesia, vel alia res sacra deducitur in iudicium tanquam proprietas, gloss. 1. in d. c. super eo circa finem Pan. in d. c. statumus num. 8. Limita 3. in amicabile compositione nullo dato, vel retento, etiam absque superioris auctoritate, d. c. super eo in fine in verbo inter se & ibi Pan. nu. 2. & 3. nisi per compositionem alter dimittat beneficium à se possessum, nam nō potest possessor quoquo modo beneficium dimittere, sine superioris auctoritate, c. admonet c. quod in dubijs de renunc. Pan. in cap. cum pridem de pact. num. 3. Transactio inita post citationem emanatam ad instantiam actoris pendente termino ad comparandum circumducit ipsam citationem vt reus amplius comparere non teneatur, Alex. in l. 2. in fin. ff. si quis in ius voc. non ierit, Myns. obser. 47. in princ. cent. 4. & tollit instrumenta, & omnia iura, quæ partibus vel ex temporis præscriptione, seu aliter opem de lege, aut quocunque priuilegio ferre poterant, & sola partium habitorum pagina validum perpetuumque robur obtinet, cap. 1. hoc tit. Mohed. decis. 3. de transact. Iason & DD. in l. fratres C. de transact. & ex ea nudo pacto inita, iure canonico datur actio, c. 1. & c. qualiter de pact. iure ciuili etiam si facta sit apud acta, in præsentia iudicis, reo datur exceptio, actori nō datur actio, quia actori lupere est vetus actio, ad quam potest redire, si fides transactionis non seruetur, l. siue apud acta C. hoc tit. nisi subdita illuxerit Aquiliana stipulatio, quæ omnem actum ipso iure perimit, l. actione l. vt responsum l. vbi pactum C. hoc tit. l. Aquiliana ff. eod. Secundo non minor est auctoritas transactionis quam rei iudicatæ, l. non minorem C. hoc tit. Tertio non rescinditur prætextu instrumenti postea reperi. l. sub prætextu C. hoc tit. aut prætextu læsionis, vltra dimidium iusti pretii, Balā. in l. 2. C. de rescind. vend. num. 7. & 8. & ibi DD. Ias. in l. si quis cum aliter

num. 13. ff. de verb. oblig. & ibi DD. Afflic. decis. 220. num. 2. Gail. obser. 70. lib. 2. Mynsing. obser. 33. centur. 1. Quarto impedit litis ingressum siue litis contestationem, l. fratris C. hoc tit. Quinto in ea non habet locum pœnitentia, l. quamuis C. hoc tit. ab ea receditur mutuo consensu restituta pecunia accepta, & causa ex integro agitur, l. si diuersa C. de transact. Greg. xv. decis. 354. & ibi annot. ampliat. 3. & limitat. 6. modis. Sexto si fundus dimittitur ex causa transactionis, non debetur euictio, secus si datur, l. si pro fundo C. hoc tit. Septimo facta super re spirituali, auctoritate superioris ligat ecclesiam, & successorem, alias ligat tantum ipsum transigentem, c. de cetero c. veniens hoc tit. Greg. xv. decis. 152. Octauo concordia quæ in iure priuilegijs, vel præscriptione, non dicitur contra ius, ac sacros canones, ac iurata & confirmata à sede apostolica est omnino seruanda, Seraph. decisione 460. & decis. 475. per c. irrefragabilis §. 1. de offic. ord. nec indiget verificatione, c. pen. de confirm. vtil. Seraph. decis. 709. nume. 2. Vitiatur 14 transactionem error etiam in parte, quia remouet consensum: Angel. in l. qui Roma §. duo fratres in 1. quest. num. 8. ff. de verb. obligat. & ibidem Alex. num. 54. Casar. decis. 1. hoc tit. calumnia siue dolus, ex parte actoris, glossa in l. 1. in verbo qui transigit ff. hoc tit. Ias. in l. 2. sub n. 2. C. eod. c. super eo. & ibi gloss. in verbo dato eod. & Can. ex parte vero rei non vitiat ipso iure, sed in esse etu, & rescinditur per actionē de dolo; Ias. in l. sub prætextu num. 8. C. hoc tit. Zab. in d. cap. super eo. in 3. quest. falsitas instrumentorum, & testium productorum, quatenus eorum prætextu facta reperitur nisi lupet falso fuerit transactum, l. si ex falsis C. hoc tit. & ibi Bartol. numero 5. & 8.